

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta**Viite: HE 62/2025 vp**

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää kunnioittavasti lausuntonaan seuraavaa.

Unifi kannattaa esitystä pysyvän oleskeluluvan saamisesta suorittamalla korkeakoulututkinnon Suomessa. Tavoitteena on nostaa Suomeen työllistyvien kansainvälisten opiskelijoiden osuutta.

Pysyvä oleskelulupa Suomessa suoritetun korkeakoulututkinnon perusteella

Unifi pitää hyvänä tavoitteita poistaa tutkijoiden maahantulon esteitä ja tehdä toimenpiteitä, jotka tukevat tutkijoiden ja huippuosaajien houkuttelua Suomeen. Useassa yhteydessä on laajasti todettu, että meidän tulee vahvistaa osaamis- ja koulutusperäistä maahanmuuttoa sekä heikentyvän huoltosuhteen että osaajapulan vuoksi. Yliopistot ovat keskeisimpiä tekijöitä osaavan ja korkeakoulutetun väestön houkuttelussa ja sitouttamisessa Suomeen.

Unifi pitää tärkeänä, että esitys antaa yliopistossa työskenteleville ja opiskeleville mahdollisuuden pysyvän oleskeluluvan saamiseen. Pysyvä oleskelulupa Suomeen on tärkeä pitovoimatekijä ulkomailta rekrytoituille osaajille ja se helpottaa työnhakua ja Suomeen asettumista opintojen loppuvaiheessa ja valmistumisen jälkeen. Yhä korkeamman osaamisen tarve kasvaa työmarkkinoilla, ja yhä suurempi osa uusista työpaikoista syntyy korkeaa osaamista vaativiin tehtäviin. Oleskeluluvan myöntäminen korkeakoulututkintoja suorittaneille on hyödyllistä, sillä se lisää Suomen työmarkkinoilla tarvittavan korkean osaamisen saatavuutta. Pysyvä oleskelulupa tukee tavoitetta 75 prosentin valmistuvista kansainvälisistä opiskelijoista Suomeen työllistymisestä valmistumisensa jälkeen.

Esitys nykyisessä muodossaan asettaa AMK-tutkinnon ja kandidaatin tutkinnon Suomessa suorittaneet eriarvoiseen asemaan. Olisi kuitenkin johdonmukaista, että alempia korkeakoulututkintoja käsiteltäisiin esityksessä yhdenmukaisesti. Pysyvä oleskelulupa tulisi voida saada myös ammattikorkeakoulututkinnon perusteella. Muuten esitys näin toteutuessaan olisi koulutuksellisen tasa-arvon kannalta ongelmallinen ja todennäköisesti vaikeuttaisi tavoitteiden saavuttamista Suomen koulutusperäistä maahanmuuttoa koskien.

Esityksessä tiukennettaisiin pysyvän oleskelun edellytyksiä. Unifi ei kannata esitystä pysyvän oleskeluluvan pääsääntöisesti vaatiman oleskeluajan pidentämisestä neljästä vuodesta kuuteen vuoteen. Kuitenkin ehdotetut poikkeukset ovat yliopistojen henkilökunnan ja opiskelijoiden osalta hyvä asia. Unifi näkee haitallisena esityksen tavoitteet kiristää ja vaikeuttaa pysyvien oleskelulupien myöntämistä muille kuin Suomessa korkeakoulututkinnon suorittaneiden ryhmälle. Muutos haittaa tavoitetta työperäisen maahanmuuton kasvattamiseksi ja kansainvälisen osaamisen kasvattamisen kannalta. Esitys voi myös vaikeuttaa kansainvälisten huippuosaajien rekrytoimista esimerkiksi tutkijoiksi suomalaisiin yliopistoihin.

Unifi pitää kuitenkin erityisen hyvänä mahdollisuutta saada pysyvä oleskelulupa nopeutetusti ylemmän korkeakoulututkinnon ja suomen kielen opintojen perusteella.

Yliopistoissa on tunnistettu, että kansainvälisten opiskelijoiden on haastavaa mahduttaa tutkintoonsa riittävästi suomen tai ruotsin kielen opintoja. Unifi pitää A2-tason kielitaidon todistamista suoritetuilla 15 opintopisteen kieliopinnoilla hyvänä ratkaisuna. Tämä kannustaa opiskelijoita tekemään kieliopintoja ja 15 opintopistettä on realistisesti suoritettavissa kahden vuoden maisteriopintojen aikana.

Pysyvän oleskelun edellytyksistä

Unifi totetaa myös, että vaikka suuri osa yliopistojen tutkimus- ja opetushenkilökunnasta pääsee neljän vuoden oleskeluvaatimuksen piiriin vuositulojen perusteella, osa hyvin merkittävää osaamista omaavista työntekijöistä ei yllä edellä mainittuun vuositulorajaan. Unifi esittää, että vuosituloraja lasketaan esimerkiksi 35 000 euroon. Myös tutkijoiden apurahat tulisi ottaa mukaan 40 000 euron vuositulorajaan. Niille asetettu euromääräinen raja tulisi kuitenkin olla alhaisempi, koska apurahoista ei makseta veroja kuin 26 355,6 euroa ylittävästä osuudesta.

Unifi pitää huonona esitystä, jossa yli 3 kk kestoisen turvautuminen työttömyystukeen, toimeentulotukeen tai muu poissaolo töistä katkaisee työhistorian laskennan. Liikkuvuus on tutkijoille urakehityksen kannalta tärkeää, luo verkostoja ja tuo osaamista Suomeen. Rajaus on kohtuuttoman tiukka. Tutkimustyön rahoituksen luonteesta johtuen työsuhteiden määräaikaisuus yliopistoissa on tutkijoille erittäin tyypillistä. Esityksen mukaan määräaikaistuksien väliin jäävät jaksot vaikuttaisivat haitallisesti työhistorian kertymiseen. Myös apurahalla suoritettut tutkimusjaksot tulisi huomioida tasavertaisesti suhteessa työsuhteessa työskentelyyn. Apurahalla tehtävän tutkimustyön ulkomailla ei tulisi myöskään katkaista asuinajan tai työhistorian laskentaa, jos tutkijalla on apurahatutkijan sopimus suomalaisen yliopiston kanssa.

Kokonaisuuden tulisi olla myös tutkijoiden ja muiden osaajien perheenjäsenten kannalta houkutteleva. Erityisesti korkean tason osaajat muuttavat maahan pidemmäksikin aikaa, ja siksi on tarkasteltava tulijoiden osalta myös heidän perheensä maahantulon ja jäämisen edellytyksiä.

Unifi toteaa lopuksi, että Suomen tulee jatkossa olla houkutteleva maa osaajien keskuudessa, eikä osaajien maahantulon esteitä tule tarpeettomasti lisätä. Maamme etu on huippuosaajien ja myös myös heidän perheensä sitouttamisensa pidempiaikaisesti Suomeen.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry, Finlands universitetsrektorers råd Unifi rf

Ilkka Niemelä
puheenjohtaja

Heikki Holopainen
toiminnanjohtaja